

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav české literatury a komparatistiky

Posudek diplomové práce Bc. Anny Faulknerové *Proměny a adaptace mýtu o Amorovi a Psyché v literatuře*

Cíl práce, její účel a směřování

Autorka se zabývá mýtem o Amorovi a Psyché. Materiálovým východiskem jí je Apuleiův román *Zlatý osel*. Apuleiovo pojetí příběhu pak komparuje s pohádkami a třemi moderními romány. Přičemž cílem není popisovat genezi tohoto námětu, ale spíše Apuleiův vliv na jeho následovníky, analyzovat proměnu stěžejních motivů a narativních forem, jež tuto látku doprovázejí. Klíčovou otázkou se stává též, do jaké míry lze u novějších variant používat jako stěžejní interpretační klíč Apuleia

Metodologie a práce s odbornou literaturou

V souvislosti s tématem se chce autorka „podívat trochu z blízka“ na pojem mýtu a jeho vztah k pohádce a románu. I přestože jí jde jen o „hrubé“ rozlišení, volila bych pro diplomovou práci asi jiný zdroj než *Encyklopedii literárních žánrů*. Příběh o Amorovi a Psyché přiřazuje například diplomantka na základě *Encyklopedie* k tzv. literárnímu mýtu, aniž je vztah původního („neliterárního“?) a literárního (autorského?) nějak problematizován, a dochází k charakteristikám s poněkud mlhavou výpovědní hodnotou. Např. na str. 8: „[...] umělecké adaptace a přepracování a jeho interdisciplinární využití svědčí o tom, že se tento příběh dotýká obecně lidských pravd, které přetrvávají staletí a skýtá větší inspiraci a širší pole působnosti než běžná pohádka.“ Vztahem mýtu a pohádky – nikoli jen ve smyslu transformace, o čemž autorka píše v souvislosti s pojetím mýtu u Meletinského – se v několika studiích zabývá např. Zdeněk Neubauer. Pro literární a narativní pojetí mýtu by jistě byli inspirativní např. Walter J. Ong nebo Northrop Frye.

Bližší autorka představuje jen Kerényiho koncept mytologemat, na jehož základě si pak vytyčuje čtyři typy vztahů (mýtus a pohádka, mýtus a literární dílo, mýtus a adaptace, mýtus a příběh), jimž se hodlá věnovat v analytické, komparativní části.

Mnohem širší a pestřejší zázemí v odborné literatuře prokazuje však autorka tam, kde konstruuje kontext pro analýzu pramenné literatury – ať už se jedná o kulturní, historický či žánrový kontext Apuleiova románu nebo o interpretační podněty k vybraným pohádkám a románům.

Metodologickým východiskem pro jejich analýzu je jí jednak ATU klasifikace a Proppův morfologický výklad pohádek, jednak východiska jungiánská či psychoanalytická.

Hlavním cílem diplomové práce má být nikoli jasná (myšleno zřejmě jednoznačná) interpretace příběhu Amora a Psyché, nýbrž „vytvoření koláže“, kterou by mělo tvořit několik možných interpretací, přehled dobových a literárních kontextů, sledování motivických variací i výklad interdisciplinární role tohoto mýtu.

Styl a prezentace

Práce má pro mě ne zcela přehlednou kompozici – po úvodním představení tématu, vymezení a definici pojmů, možných teoretických a metodologických inspiracích následuje analýza výchozího pramenného materiálu (Apuleiův *Zlatý osel*), poté se objeví další teoreticko-metodologická kapitola (klasifikace a morfologie pohádek) a pak opět analytické kapitoly, které interpretují a komparují mytologéma Amora a Psyché ve zvolených pohádkách a románech. Pro lepší koherenci by bylo,

myslím, vhodnější zvolit buď tradiční a předvídatelné členění textu (nejdříve metodologické a teoretické kapitoly, pak analytické) nebo s prolínáním pracovat důsledněji.

Práci dominují výkladové pasáže. Osobně bych dala přednost spíše intenzitě interpretace před extenzitou výkladu a popisu, ale chápu to tak, že cílem práce bylo pojednat zvolené téma právě v co „nejširší perspektivě“.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Vzhledem k výše řečenému působí práce i přes možnou nezřetelnost uspořádání ale koherentně. Způsob zacházení se zvolenou sekundární i primární literaturou je náležitý a funkční, poznámkový aparát pečlivě zpracovaný. Mnohem větší pečlivost by ale potřebovala jazyková korektura, v textu zůstalo poměrně dost pravopisných chyb (interpunkce – vedlejší vložené věty!).

Celkové hodnocení

Vycházím-li z toho, že autorčíným záměrem bylo vytvořit koláž kontextových a interpretačních přístupů k mýtu o Amorovi a Psyché a analýza motivických variací tohoto příběhu, tak se cíl diplomové práce podařilo nepochybně naplnit. Výhodou koláže je, že chybějící prvky – v tomto případě třeba poněkud „tekuté“ teoretické a metodologické zázemí - lze alibisticky ignorovat, přítomné fragmenty libovolně kombinovat a netrvat na jejich hierarchickém uspořádání. A tak některé epizody sledovaného příběhu jsou vyprávěny dost předvídatelně (pohádkové transformace a jejich psychoanalytické čtení), jiné napínavě a dramaticky – románové variace. Právě v kapitolách, kde diplomantka hledá, nalézá a interpretuje proměnu Psýšina příběhu ve třech moderních románech, bych viděla těžiště a přínos práce. Jedná se o interpretace zajímavé a inspirativní; jak s ohledem na samotné romány, tak na komparaci sledovaných motivů i na (re)interpretaci mýtu Amora a Psyché. Například při analýze románu Jana Kjærstada dovádí autorku analýza konkrétních odkazů k obecnému problému orality a skripturality (mimořadně zrovna zde by se Walter Ong určitě hodil) a čtenář s chutí sleduje nabízené paralely a analogie.

S předzvěstí budoucí obhajoby práce mě po celou dobu čtení napadalo, jak a zda by se interpretace mýtu o Amorovi a Psyché, resp. Apuleiova románu změnila, pokud by východiskem nebyl kulturní kontext (podoba antického románu, reálie antického světa – viz. kapitola 2.) a jungiánské čtení, ale srovnávací mytologie – změnil se charakteristika výjimečnosti Apuleiova zpracování či interpretace ženského hrdinství, když bychom připomněli podobná mytémata, archetypy (např. Píseň písni, putování Déméter, Ištar či jiné chtonické mýty?) V čem tedy spočívá podstata „ženského“ hrdinství? A nestálo by za to zaměřit se na samotný motiv metamorfózy a její proměny (jak se například proměňují podmínky iniciace v pohádce, mýtu, moderním románu i v jednotlivých moderních variacích)?

Práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce, proto ji **doporučuji** ji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit podle jejího průběhu jako **výbornou** nebo **velmi dobrou**.

V Praze 3. září 2018

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D